

Nr 11.

Ankom till Riksdagens kansli den 25 februari 1913 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande å allmänna indragningsstaten av viss ersättning till innehavaren av bergmästarbostället i Filipstad m. m.

I en till Riksdagen den 31 januari innevarande år avlåten, till bankoutskottet remitterad proposition, nr 54, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att å allmänna indragningsstaten från och med år 1914 uppföra ett belopp av 215 kronor, motsvarande i jämnat tal fem procent ränta å den del, 4,291 kronor 94 öre, av det i nämnda protokoll angivna ersättningsbeloppet för en från bergmästarbostället i Filipstad bortförd ekonomibyggnad, som skulle till statskontoret inlevereras, att årligen tillgodokomma vederbörande innehavare av nämnda bergmästarboställe.

Till ovannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande.

»År 1775 förstördes genom brand en av Kungl. Maj:t och kronan till bergmästarboställe anslagen gård i Filipstad. Med anledning därav inköpte Värmlands och Dals bruksägare en annan gård i samma stad, i ändamål att densamma skulle tjäna till boställe åt bergmästaren i distriktet i stället för det av Kungl. Maj:t förut anslagna. Det sålunda inköpta bostället blev därefter av bruksägarna bebyggt och innehades sedermera av bergmästarna i distriktet oavbrutet intill år 1893, då det av stärbhusdelägarna efter en avliden bergmästare överlämnades till bruksägarna.

Genom av bruksägarna i nämnda landskap fattat beslut blev år 1894 dåvarande bergmästaren förvägrad tillträde till bostället, vilket dåmera disponerades av bruksägarna.

Med anledning härav anhängiggjorde Kungl. Maj:t och kronan år 1905 rättegång mot bruksägarna, vilken rättegång genom Kungl. Maj:ts den 15 maj 1911 meddelade dom slutligen avgjordes.

Genom nämnda dom hava vederbörande bruksägare förpliktats att till Kungl. Maj:t och kronan för bergmästarens i västra distriktet räkning den 30 september 1911 avträda bergmästarboställets i Filipstad tomt med därtill hörande åbyggnader samt att före avträdesdagen icke blott försätta bostället i fullgott skick utan även i stället för en av bruksägarna nedriven och bortförd uthusbyggnad uppföra ny sådan byggnad, inrymmande vagnbod, vedbod och två lador samt loge, allt av timmer, till en längd av åttiotvå fot, bredd av trettio fot och höjd av tolv fot.

*T. f. Berg-
mästaren Hj.
Nordqvists
framställ-
ning.*

Med underdånig skrivelse den 11 januari 1912 har kommerskollegium överlämnat en till kollegium inkommen, den 10 oktober 1911 dagtecknad skrift, däri t. f. bergmästaren i västra distriktet Hjalmar Nordqvist, med anledning av den bruksägarna sålunda ådömda förpliktelsen att uppföra omförmälda ekonomibyggnad, anfört huvudsakligen följande.

Under den tid, då till bergmästarens löneförmåner hörde innehav av boställsjord, hade otvivelaktigt en sådan byggnad varit nödvändig för jordbruket, men klart vore, att den under nuvarande förhållanden bleve till ingen eller ringa nytta för boställsinnehavaren, vilken i redan befintliga uthus disponerade över tillräckligt utrymme. Det syntes därför, som om de medel, vilka skulle tarvas för ifrågavarande byggnads uppförande och som enligt ett vid skriften fogat kostnadsförslag beräknades till 5,000 kronor, skulle kunna användas på ett för boställsinnehavaren förmånligare sätt, till exempel genom avsättande av en fond, varur han finge njuta avkastningen till välbehövt understöd för boställets underhåll. Även andra arbeten än dem, som bruksägarna voro villiga eller skyldiga att bekosta, borde nämligen utföras. Ett sådant arbete, som på grund av nutida fordringar måste anses nödvändigt för en i stad belägen gård, vore införandet av vatten- och avloppsledningar; och hade Nordqvist fördenskull på eget bevåg gått i författning härom. Då emellertid detta arbete för all framtid komme bostället till godo, syntes det rätt och billigt, att dessa kostnader gäldades av de medel, som genom eventuell inhihering av uthusbyggnaderna skulle kunna anskaffas. På av Nordqvist framställd förfrågan hade vederbörande bruksägare, såsom framginge av ett skrivelsen bifogat utdrag av protokoll vid sammanträde den 8 september 1911, förklarat sig villiga att i ersättning för befrielse från meromnämnda byggnads uppförande till Kungl. Maj:t och kronan betala den summa av 5,000 kronor, som byggnaden beräknades skola komma att kosta. I avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut härom hade bruksägarna tills vidare uppskjutit arbetets påbörjande. Nordqvist hemställde slutligen,

att kollegium måtte, i anslutning till vad sålunda anförts, göra framställning i ämnet till Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Värmlands län, som, efter hörande av magistraten i Filipstad, på anmodan av kollegium avgivit yttrande i ämnet, har därvid icke haft något att erinra mot t. f. bergmästarens framställning samt i likhet med magistraten tillstyrkt, att beloppet, 5,000 kronor, finge godtagas såsom skälig ersättning för ifrågavarande nybyggnad.

*Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande.*

I en till kollegium sedermera inkommen skrivelse av den 7 december 1911 har Nordqvist upplyst, att vatten- respektive avloppsledning dåmera funnes införd i bostället, varjämte han överlämnat vederbörligen kvitterade räkningar å kostnaderna härför, uppgående till ett sammanlagt belopp av 708 kronor 6 öre. Nordqvist har härvid framhållit, att kostnadsbeloppet måste i förhållande till vanliga priset på platsen för dylika arbeten anses särdeles lågt; och har tillika å specifikationen av sakkunnig person vitsordats, att ifrågavarande kostnader vore synnerligen moderata.

*Ytterligare
skrift av
Nordqvist.*

I sin ovanberörda underdåniga skrivelse har kommerskollegium anført, bland annat, följande:

*Kommers-
kollegium.*

»Under nu rådande förhållanden, då något jordbruk icke bedrives vid bostället och de befintliga uthusbyggnaderna äro för sitt ändamål fullt tillräckliga, är, såsom av t. f. bergmästaren framhållits, en ekonomibyggnad av beskaffenhet som den ifrågavarande till ringa eller ingen nytta för boställsinnehavaren. Det av Nordqvist väckta förslaget, att bruksägarna skulle mot erläggande av visst penningbelopp befrias från den dem åliggande skyldigheten att uppföra denna byggnad, synes därför vara värt allt beaktande. Såsom ersättning hava bruksägarna erbjudit 5,000 kronor och torde mot storleken av detta belopp, som av såväl Kungl. Maj:ts befallningshavande i Värmlands län som magistraten i Filipstad ansetts utgöra skälig ersättning för byggnaden, någon erinran icke vara att göra. Det synes billigt, att Nordqvist ur detta belopp erhåller gottgörelse för sina kostnader för inledande av vatten- och avloppsledning till bostället med det belopp, som han visat sig hava härför utgivit, eller 708 kronor 6 öre. Detta arbete, vars utförande torde hava varit synnerligen önskvärt, måste anses hava länt bostället till bestående nytta och har icke kunnat vederbörande åläggas såsom underhållsarbete. Med återstoden av ersättningsbeloppet, eller 4,291 kronor 94 öre, synes, i likhet med vad förut i likartat fall ägt rum, böra förfaras så, att det överlämnas till statsverket och att en lämpligen avpassad ränta å detsamma kommer boställsinnehavaren till godo.»

Statskontoret, som den 29 april 1912 avgivit infordrat underdånigt utlåtande i ärendet, har därvid anført, att statskontoret i likhet med kommerskollegium funne skäl föreligga att, då under nu rådande förhållanden något jordbruk icke bedrives

Statskontoret.

vid bostället, biträda det av t. f. bergmästaren väckta förslaget, att bruksägarna skulle mot erläggande av visst penningbelopp befrias från den dem åliggande skyldigheten att uppföra ifrågavarande byggnad. Statskontoret hade icke heller något att erinra mot det av bruksägarna i sådant avseende erbjudna ersättningsbeloppet, av vilket belopp det syntes statskontoret billigt att t. f. bergmästaren erhöle gottgörelse med 708 kronor 6 öre för av honom bestridda kostnader för inledande av vatten- och avloppsledningar till bostället. Vad beträffade återstoden av ersättningssumman eller 4,291 kronor 94 öre, funne sig statskontoret böra, med stöd av nådiga brevet den 1 juni 1877 i fråga om användandet av expropriationsmedel för bergmästarbostället Stora Gården inom Örebro län, hemställa, att sistnämnda belopp måtte under inkomsttiteln »diverse inkomster» till statskontoret inlevereras, och att Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgiva dels att å allmänna indragningsstaten måtte varda uppfört ett årligt belopp av 215 kronor, i jämnt tal motsvarande 5 procent ränta å nyssberörda återstod, att till vederbörande tjänsteman, vilken i sådan egenskap innehade bostället, utgå, dels att motsvarande ersättning för tiden från den dag, då bruksägarna till kronans kassa inbetalade merberörda belopp, intill 1913 års utgång måtte få till boställshavaren utbetalas.

*Departements-
chefen.*

Den förebragta utredningen giver vid handen, att den ekonomi-byggnad, som bruksägarna ålagts att uppföra, icke längre är erforderlig för boställsinnehavaren eller för skötseln av bostället. Det synes därför vara att förorda, att, på sätt föreslagits, bruksägarnas byggnadsskyldighet utbytes mot skyldighet att erlægga en summa av den storlek, som skulle åtgå för uppförande av berörda byggnad. Den sålunda ifrågasatta ekvivalenten för bruksägarnas byggnadsskyldighet kan, såsom ock de hörda myndigheterna vitsordat, skäligen beräknas till det av bruksägarna enligt kostnadsförslag angivna belopp av 5,000 kronor. Nämnda belopp bör på ändamålsenligt sätt komma bostället och boställshavaren till godo.

Angående användningen av berörda belopp har föreslagits, att Nordqvist skulle erhålla ersättning för av honom bestridda kostnader för inledande av vatten- och avloppsledning till bostället med 708 kronor 6 öre samt att återstoden, 4,291 kronor 94 öre, skulle inlevereras till statsverket och att fem procent ränta å sistnämnda belopp skulle från den dag, beloppet bleve till kronans kassa inbetalt, tillkomma vederbörande boställshavare. Häremot har jag icke funnit anledning till erinran. Vad särskilt angår beloppet i dess sistnämnda del vill jag endast erinra, att, såsom ämbetsverken även antytt, Kungl. Maj:t under liknande omständigheter genom nådigt brev den 1 juni 1877 i enlighet med en av Kungl. Maj:t till Riksdagen gjord och av Riksdagen bifallen framställning förordnat om motsvarande användning av expropriationsmedel för ett från bergmästarbostället Stora Gården inom Örebro län exproprierat

område. I denna del lär emellertid Riksdagens medgivande böra av Kungl. Maj:t inhämtas.

Under förutsättning av Riksdagens bifall till vad sålunda må komma att föreslås, är det min avsikt att göra särskild framställning därom, att för innevarande år från den dag, då det bruksägarna åliggande ersättningsbeloppet inbetalas, gottgörelse, beräknad efter 215 kronor för år, må av statskontoret under förskottstitel till boställshavaren utbetalas.»

Utskottet, som med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen finner sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition, hemställer,

att Riksdagen må å allmänna indragningsstaten från och med år 1914 uppföra ett belopp av 215 kronor, motsvarande i jämnat tal fem procent ränta å den del, 4,291 kronor 94 öre, av det i statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 januari 1913 angivna ersättningsbeloppet för en från bergmästarbostället i Filipstad bortförd ekonomibyggnad, som skulle till statskontoret inlevereras, att årligen tillgodokomma vederbörande innehavare av nämnda bergmästarboställe.

Stockholm den 25 februari 1913.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Vid förestående ärendes behandling inom utskottet hava närvarit:

av Första kammaren: herrar *von Stapelmohr, Swartz, Neiglick, Wallenberg, Ekman, Carlberg, Holmquist* och *Hedenstierna* samt
av Andra kammaren: herrar *Wijk, Henricson, Vahlquist, E. J. Söderberg, Juhlin, Olsson* i Blädinge, *Kristensson* och *Leander*.

Reservation:

av herrar *E. J. Söderberg* och *Kristensson*.